

Бүгү чурттарның пролетарийлері, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 272 (12362)

1983 чылдың ноябрь 27, воскресенье

1925 чылда үндүзүлгөсүн

Өртөз 3 коп

ХЕРЕГЛЕЛ БАРААННАРЫН КӨВҮДЕДИР

Чоннуң херегле бараннарының бүдүрүшкүнү болгаш ону четтири-биле садыглаашкынын хандыры улуз ажыл-агыйның чыгыш аай комплекси болур деп партия санат турар. Ол СЭКП-нің XXVI съездинин шийтпирлеринде чугула айтырылганын база бирээ. Чоннуң херегле бараннарының бүдүрүшкүнүнү болгаш оң садыглаашкынын өзүлдүн чедип алыры бөгүн бири арганын айтыры болуп турар.

Чоннуң калбак херегле бараннарын четтир санын кылдыр бүдүрүшкүнү чугулазын СЭКП ТН-ның ноябрь (1982 ч.) Пленумунга база онзалат демделген. СЭКП ТН-ның Чингине секретары эш Ю. В. Андропов ук Пленумга мынча деп чугулаан: «... чоннуң херегле бараннарын бүдүрүшкүнү көвүдериңче болгаш шынарын экинжидеринче улук кичээлгеини 1983 чылдың планнада салган... Калбак херегелдин бараннарын бүдүрүшкүнү чер-черде партия болгаш совет органдар дөрт киришкен турар ужурулуг».

Чоннуң херегле бараннарының бүдүрүшкүнү бистин республикавыста нитизи-биле өзүп турар. Бо чылдың январь — октябрь айларын түңнелин эртен чылдың ол үезинде дөңсөргө ол 4,5 хуу өскөн. Бо талазы-биле даанган ижинге харыс салгылар чоруун көргүзүп турар бүдүрүшкүнү Тывада эвээш эвес. Он бири беш чылдың үшү, өскө чылдыңда иш ачылган, эртен он айларын планнын онзалаларын болгаш социализм хүлээлгелерин чедишкенин күөсеткен Кызылдың дааранылга фабриказын, Аш-чем үлөтүрүнүн министрствозунун чамдын бүдүрүшкүнүн, оң иштинде Кызылда сүт комбинатын, тараа продуценттер эргеледин, Улуг-Хем мың үлөтүрү ажал-агыйын демделгелер чугула. Олар планын 100,8—114,9 хуу күөсеткилээн.

Кызылдың дааранылга фабриказының бүдүрүшкүнү продуциялы чоннуң негелде-херегелерин дүгүп турар. Улук минигерге болгаш бичилерге таарыштыр даараны плателер, халаттар, ак-чорганнар, сырткы халтары магазинерге чур чытпас. Ол дөңсө күөрүнүн Шынар демиктер продуциязын бүдүрүшкүнү коллективтин эң амын болгаш бастык турар.

Чоннуң херегле бараннарының бүдүрүшкүнү көвүдери, оң шынарын бедидер талазы-биле Москваның бүдүрүшкүнүн эгелээшкенин Кызылдың мебель фабриказының индустрии база дөңсө. Фабриканың продуциязын республиканың амыл-ишчилери улук күөдөм-биле садып ап турар. Билангы чымчак мебель бүдүрүшкүнү Т. Н. Манованың бригаданын амыл шынары. Ук коллектив келир чымын иди-хеп шыгаар шафты, ий тумбалыг столду, радиоаппаратуру салыр тумбочканы бири категорияны кылдыр бүдүрүшкүнү чедип алыр сорулганын салган.

Ындыг-даа болза, чоннуң херегле бараннарын бүдүрүшкүнү планы бо чылдың эртен он айнада республикада күөсеткилээн. Кызылдың алгы заводу, Устүү-Енисейнин балык заводу, «Тыва туудат материалдары» каттыжышкынын, Кызылдың болгаш Кызыл-Мажалыктын эң комбинаттары көмүздешкенин аныктыган. Чоннуң амылдар хандырылга министрствозунун бүдүрүшкүнү, Чадаанын, Бай-Хаактын, Туранның хлеб заводтары салган сорулганын эртен он айнада боттандырган.

Чоннуң херегле бараннарын бүдүрүшкүнү план республикада нитизи-биле бо чылдың 98,7 хуу күөсеткилээн. Кылар ужурулуг 35 кылыгың чүгө тазунуң планы боттаткан. Чамдык продуцияның бүдүрүшкүнүнче мынчага чедир кирбээн черлер эвээш эвес.

Республиканың Чурт үлөтүрүнүн министрствозу бо чылдың эртен он айларда чоннуң херегле бараннарының бүдүрүшкүнүнү планын 112,6 хуу күөсеткен, эртен чылдың бо үезинде өзүлдүг ачылган. Ынчалза-даа ук министрство бичи хемчээлдерге, чымчак сандаларны, шындара хелун кылып эгелээр тургаш, ам-даа ол амылче кирбээн. Оңбиле чергелештир конструктор бюроз, чоннуң суй-белек бүдүрүшкүнү дөңсөшкөн адырларның кур-лавырларын четче амылгаштын турарындан чоннуң эң бедүүн херегле бараннары—хеп чуур кидирээшти, огород суггар лейканы, кедрини ишчилеринге согааш-баланы, кермек ай-маан кылар дугайында айтырыгы мынчага чугулаашпайн турары четпес. Ол дөңсө чоннуң негелде-херегелерин чедир өөренип көрбөн турарының бир херечизи болур.

Култура-амыдырал бараннарының бүдүрүшкүнү база Тыва АССР-де хомудаашкынын. Ол боттандырып турар сес бүдүрүшкүнү алдызы планын күөсетсе-даа, амылдың шынарын чедип ап, негелде-херегелди хандырып турары четпес. Аңаа Ылаш ажал-агый министрствозун айттыр болур. Он айларын планын ук министрствозу 103,2 хуу күөсеткен-даа болза, бүдүрүшкүнү 24 хевириниң чүгө 7-иниң планын күөсеткен.

Чоннуң хүн буру херегле бараннарынга аш-чем аймаа хамаарып, тус-тус бүдүрүшкүнүн канчаар амылгашкын бодуңуң саны болгаш шынары-биле бастынар. Республиканы Аш-чем үлөтүрүнүн министрствозунун чамдын хлеб заводтары бүдүргөн хлеб болгаш хлеб-булочка кымылгарының шынарын кудуладып, садып алышкыларның хомудалын болдурушкуну.

СЭКП ТН-ның Чингине секретары эш Ю. В. Андропов Москваның станок тудучулары-биле ужурашып тура, «Бистин кылып баш бүдүрүшкүнү бүгү-ле чүдүлүшкүнү эңне эвээш чарыгалды үндүрүп тургаш, эңне бедик шынарлыг кылдыр бүдүрүшкүнү бис... Полкалар курулгашкын дөңсө бараннары хайу-биле бүдүрүшкүнү» деп чугулаан. Бо сорулга чоннуң чүгө херегле бараннарын бүдүрүшкүнү бүдүрүшкүнү эвес, ону садып турар организацияларга база хамаарып. Бо ийинки аразында харылзадан чоннуң херегле бараннарынга негелдизин өй-шаанда хандыры хармаарып.

СЭКП ТН-ның июнь (1983 ч.) Пленуму чоннуң садыг хандырылганында четпестерин дарый алып эртер талазы-биле сорулганы бистин мурунууска салган. Ол боттандырылган бүдүрүшкүнү биле садыгың аразында амыл-херекти харылзаан экинжидер херек. Бараннарын ассортиментин, оң шынары дөңсө бүдүрүшкүнү мурунунга негелдизин садыг организациялары шийтпирлиг тургаш хүлээлгелер. Чүгө дөңсө чоннуң хүн буру негелде-херегелдин көрүп, билп, даартагы хүн бараннарын кайы хевир чугула апарып санат турар чер садыг болгаш. Ынчалза күөрүне садымын болгаш кооперация шугуунуң амылгашкыларын бүдүрүшкүнү керээзиниң өй-шаандагы күөсүлдө, бедик шынарлыг продуция алыры дөңсө сагыш салыр ужурулуглар.

СЭКП ТК-НЫҢ ПОЛИТБЮРОЗУНДА

СЭКП ТК-ның ээлчегдин хураалында ортумак ыракшылдың америк ракеталарын Барыш Европада сайгара тургузул эгелээш-биле холбаштыр СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Ю. В. Андроповтун Меделгелин, бүгү совет кижилер-биле бир дөмей. Тыванын амылчы чоннары изин-биле деткип, чүдүлүгүнү, Төрээн чурттуң экономиктиг болгаш камгала күчүзү боттарынын шалтычы ажал-агый-биле улам на быжыглар деп шийтпирлиг чоруун илергейлеп турар.

СЭКП ТК-ның Политбюрозу чуртка мынча амылгашкын экинжидерин болгаш он ийинги беш чылда база келдир-даа үеде иш комплексиниң хожударының болгаш улаанышкыларын дугайында айтырыгы чугулаашкан. Ылаш болза, национал эртин-байланыш чарыбас кезин болуп болгаш улус амыл-агыйын эрге-аыктарында оң таарымчалыг амылгашкын ужурулу, ол айтырыгы чугулаашкын турганын үе-инде демделген. Ынчалза-даа арга-мынчыл канчаар-даа аякк улук кургавылар турбуже, үлөтүрүлү, туду-тун, юдо ажал-агыйын иш продуцияны негелде-херегели долу-биле хандырылган турар. ССРЭ-нің Ылаш, целаюла-сааин бол-

гаш мың болбааырадыр үлөтүрү министрствозу болгаш ССРЭ-нің Ылаш ажал-агый талазы-биле күөрү комитет дөңсөшкүнү планнын даалгаларын үргүзү күөсүлү хандырып турар. Ол ведомствозунун болгаш оларын удуруткучуларын амылгаш долу-биле харылзаа, иш амылгашкын херон боттандырып чурдарында чаңгыс аай чорук четпес болгаш иштин боттандырып болгаш катан тургавынын талазы-биле күөрүлүшкүнү эгелээшкын, амылгашкын комплекстиг механизастарың, иш сөөртүрүшкүнү кылдырып, иш амылгашкыларын сурары тургавының чоругу күөсүлү сандыктайн турар. Бүдүрүлгелерин структурин сайгавыларын, иш продуциянын кылын үндүрүшкүнү күөсүлүшкүнү, иштин чазан болбааырадырынын технологиянын экинжидерин талазы-биле амылгаш оонук чорудуп турар, иш белек-лел болгаш иш болбааырадыр кылын турарында аргы-мынчалар хей. Чер-черин чамдык партия болгаш совет органдары иштин баш кургавыларын долу-биле амылгашкын айтырыгы чегес шийтпирле, иш үлөтүрү ажал-агыйларың, иш ажал-агыйларың, иш болбааырадыр болгаш целаюла-сааин бүдүрүшкүнү амылгашкын күөсүлүшкүнү кошкаткан, комплекстиг ажал-агыйларын калбак четкилерин тургавынын хемчегерин албайн турар. Чурттуң моон содаар-даа

Юрий Сергеевич Арашевтин хууда куш-амылчы напелдарины ам 1984 чылдың ноябрь. Мурнакы экинжидерин бодунуң шалтычы күш-амылчы, меделерди сагыла-чуруму-биле, башкарган техникамын камгыр дэпел, септелге амылдарын баш ууар кылып ап турарының ачында бедик бүдүрүшкүнү ачылган, үени муруп турар.

Ол В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дугу» комбинатта 17 чыл амылгаш, сөөлүг чеди чылда рудините экинжидерин жуплап турар. Эрес-шугуру ажылы дөңсө ол күндүлүг бичинтер, белектер биле хей уаза шаңнадып келген.

ЧУРУКТА: экинжидерин Ю. С. Арашев, Ю. КОСАРОВТУҢ фото-зу.

ХЕЙ-АБТ КИИРЕР

Бо бүдүрүлгө чери Кызыл хоорайда мурнакы коллективтерин бирээ. Он бири беш чылдың үшү чылдың ийги квартиралында хоорайда бүдүрүлгө коллективтерин аразында социализм чарыкша эң комбинаты ийги черин эвээш. А эртен он айларын түңнелин оң бүдүрүлгелерин көргүзүлгелер база багыт эвес. Коллектив 9100 муң рубльдин баранның продуциянын сайгавы тургаш, ону 10692 муң рубль кылдыр, азы планын 117,5 хуу күөсеткен.

Бо чедишкени коллективте чер аразынын социализм чарыкшин үлүг улук. Ук чарыкшин негелдизин долу-биле күөсүлүп, колбаса кылар цех мурнакыларын одурунда долу турар. Он айларын планын ук цех чедишкенин күөсүлүп, пландан 50 тоннаны ажыр кылган. Цехте ийи бригадала ээлчеп амылгаш турар. Л. В. Маршированың №1, А. И. Луканинының №2 бригадалары кайы-даа планын ажыр күөсүлүп келген. Оларын бригадаларында сагыла-чурум үрээр, чылдаан чок черге амыл шагы үрээр чорук чок.

Цехтин начальниги—Валентина Трофимовна Петухова. Ол ук бүдүрүлгө 1966 чылда Омскийн технологият техникуму дооскап, амылгаш эгелээ. Колбаса кылар цехке мастер болуп дөңсө амылгашкын соонда, цехтин начальниги амылгашкын болгаш бөгүнү чедир ол амылгашкын билдир-биле удурутуп келген. Бодунуң кады амылгаш турар өөрүтүг дугайында начальниг чымын чугула-лаар.

— Бистин цехте амылгашкын хей кезин херээженер. Олар бо бүдүрүлгө чеге

ЭНЕРГЕТИКТЕРНИҢ ЧЕДИШКИНИ

В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дугу» комбинаттын энергия негизин коллективин ССРЭ-нің составында Тыванын эң тура-биле каттыжышкынын 40 чылын болгаш комбинаттын тургустуушкынын 20 чылын чедишкенин укурду дөңсө социализм чарыкша идекейлиг киришкен, планнын даалгаларын дөңсөшкүнү амылгашкын чегес күөсүлүп турар. Энергетиктер бо чылдың октябрыда күөсүлүшкүнү амылгашкын Олар эртен айда 2400 муң киловатт-шак электрия энергиязы амылгашкын тургаш, ону 2511 муң киловатт-шак чедиргеш, планын 104,6 хуу, 23500 гигакалорий чылг энергиязы бөрү планын 23672 гигакалорий чедиргеш, планын 100,7 хуу күөсеткен.

Ук цех ийинги-биле ол үенин иштала 249 муң рубльдин продуциязын бээр тургаш, ону 260,5 муң рубль кылдыр азы 104,6 хуу күөсеткен.

Коллективте ээлчеглерин болгаш албанынын социализм чарыкшин түңнелерин үндүргөн. Аңаа бири боттанды. С. И. Юртына начальниги №1 ээлчег тилектиг болган. Ук ээлчег электрия болгаш чылг энергиялар амылгашкын удурутуп база күш-агый сагыла-чурумуну, энергия камнал алыр талазы-биле эң иш көргүзүлгелер болган.

Чаржы тургавынын ийги бөдүлгелер В. Е. Злобин мастерин КИП болгаш автоматика албаны муруп турар.

М. ООРЖАК

РАЙОННАРДА ПАРТКОНФЕРЕНЦИЯЛАР

Партияның Улуг-Хем, Таңды, Барыш-Хемчик, Чоюн-Хемчик районнарының партконференциялары дүүн болуп эртен. СЭКП райкомнарының өтөтүгү үеде чоруткан амылгашкын дугайында өтөтүгү илестерин партия райкомнарының бири секретары: Улуг-Хемчик — К. А. Маскинов, Таңды — В. Д. Куркунов, Барыш-Хемчик — Б. С. Нурайт, Чоюн-Хемчик — И. М. Сувандин кылган. СЭКП-нің XXVI съездинин, партия Топ Комитетинин май, ноябрь (1982 ч.) болгаш ноябрь (1983 ч.) Пленумнарының шийтпирлерин, он бири беш чылдың планын оонал-

ЯДРОЛУГ ДАЙЫН КЫЖАНЫН ЧАЙЛАДЫР

СЭКП Топ Комитетинин Чингине секретары, ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Юрий Владимирович Андроповтун Меделгелин, бүгү совет кижилер-биле бир дөмей. Тыванын амылчы чоннары изин-биле деткип, чүдүлүгүнү, Төрээн чурттуң экономиктиг болгаш камгала күчүзү боттарынын шалтычы ажал-агый-биле улам на быжыглар деп шийтпирлиг чоруун илергейлеп турар.

УЛАМ ЭКИ АЖЫЛДААР

Совет Эвилелиниң болгаш социализмг өске-даа чурттар-ның тайбын күөсүлүшкүнү

мын, делегейин бүгү чонунун тайбын негези үнү-даа тоол көрбөй, аңаа чорутуп барып чүк чурттарынын дайызырак идегеттери бистин чуртувустуң кымылгарын догандыр дайын чепсез эңдере эжеп тургускулап эгелээшн солуппардан номчуп, радиоан дыңлааш, ийиниң киледи хайыр-дыр.

Дайын дөңсө — өлүм-чидик, хангичек-човулан, миллион-миллион кижилериниң ымызын, кижилерге кара сагыштыг, каржы үлөтүлүг-дир. Дайын дөңсө — өлүм-дир.

Американың Каттыккан Штаттарының чорудуп турары

ДЕТКИП ТУР БИС

СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Юрий Владимирович Андроповтун Меделгелин, бүгү совет улус-биле бир дөмей. Тыванын хемчелери бир үе-биле деткип турар.

Америк администрациянын болгаш Италиянын девээлдерлерин ортумак ираншылдык америк ракеталарын тургузул эгелээш-биле холбаштыр Женевада чугулаашкыларын чорудар арга чок болган-дыр.

Бөгүн чер кырының бүгү аксеткилде кижилер тайбын салым-хуузу дөңсө сагыш-сырал турар. Мен бодум Ала-чурттуң Улуг дайымынга келжип, дайынын талаттыг уруктары камгал-биле көрүп, чер кырыга аас-нежметиг,

И. ЧЕРНЕНКО. Ала-чурттуң Улуг дайымын кыржыкчы, күш-агый-дың хоочу.

БОЛДУРБАС БИС

Делегейге атомуг дайынын кыжылың чавырадыр. Чер кырыга тайбын камгалап арттыр дөңсө бистин. Коммунист партияны, Совет чазак тайбын ылаш-шылдыг дашкы болгаш иштин политиканы боттандырып турар болгаш, СЭКП Топ Комитетинин Чингине секретары ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиумунун Даргазы эш Ю. В. Андроповтун моон мурунунда-даа, сөөлүг-даа кылган меделгелдерин бистин коллектив изин-биле чүдүлүгүнү, деткилгес. Рейганын чазанын болгаш НАТО-нун миллион-миллион кижилерге дөңсөшкүнү, органиасты-биле шупту-аус аттарыны салыр бис. Атомуг дайында белектер, чаа ракеталарын тургузары дөңсөшкүнү — делегейде бүгү уругларын кадымын дөңсөшкүнү, кижилер-дыр. Шак мындг кедерге дайызырак политиката удуруткан, дайын өртүн болдурбазы дөңсөшкүнү калдып, демексир бис.

Ч. ОНДАР, педатр.

ТОЛЕПТИГ ХАРЫЫ

СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Ю. В. Андропов Европаның барык дөңсө чыл ийинде тайбын байлаа туруп келгенин бодуну Меделгелинне онзалат айткан болгаш. Ол чылдар бистере чыг-биле чедип алдымаш, өңчү-чөгүлдерге болгаш боочепестки эилдере бүдүрүшкүнү чаа-чаа чүткүлдерге төлөтүп харыны чыгыс эвес улаа бээр ужурга таарыш келген бис. Ол бүгүгү эвээш эвес акша-хорештин, күш-агый, материалдыг кургавыларын чарыгалары негеттин турган.

Ам база-ла дайын кысыкчылар бистерден артык күштүгү болурун чедип алыры база катан оралдаштып, Совет Эвилелинче чаа чүгүс атомуг ракеталарын шыгай тургузуп турар-дыр. Эртен-бүгү чылдарда бистин кылган бүгү амылгашкын, мези бригадала-биле кады Ташкентте тутканын бүдүн хоорай — хей кыт 150 амылгаш адролуг

эил-биле көрүп, шийтпирли-биле бурдуу иш турар бис. «Делегейин эчилер адролуг дайынын болдурбас дөңсө деп делегейин И конгрессин кыгытарында Кызылдың урутар эилелеринин коллектив каттыжып, чыгыс кижиде, органиасты-биле шупту-аус аттарыны салыр бис. Атомуг дайында белектер, чаа ракеталарын тургузары дөңсөшкүнү — делегейде бүгү уругларын кадымын дөңсөшкүнү, кижилер-дыр. Шак мындг кедерге дайызырак политиката удуруткан, дайын өртүн болдурбазы дөңсөшкүнү калдып, демексир бис.

Р. ЗИЯЕВ. Антхект тургунун бригадир, ССРЭ-нің Күөрүне националын лауреад. Ташкент.

Партияның Улуг-Хем, Таңды, Барыш-Хемчик, Чоюн-Хемчик район конференциялары СЭКП райкомнарының моон соңгаар амылгашкын хемчелерин айткан доктааларын хүлээп алган.

СЭКП райкомнарының болгаш ревизия комиссияларының чаа составтарын, партияның XIX область конференцияныг делегаттарын конференциялар соңгаар.

ИНИЦИАТИВА, ДЭЭШТИГ ЧОРУК

Ажыл-агымалды коллективтерде чутула айтырларже кичээлсый мөөнөт, ажилдагы байдалын бүгү талаалыг хынал, четпестерин чыдалаан анализин билири бөлүк болгаш пост бурзууге эң-не чутула. Ол дугайын ССРЭ-де улусчу контроль дугайында Хоойлуда айткан.

Бистин районун улусчу контроль органын Хоойлуда хандыр өөрмөшкөн, ону хуну чутула соруалары, ажил-херек-биле холбап, боттарын ажилы элээн илел-кейжиткен. Чылдык кайы-даа уелеринде оларын кичээлгэй салыр чутулар, хыналда кыл-ыр улактоткыр хой. Ылангыя бо хунерде бир чымшын-тыг чутула иш-ниитини ма-лымн продуктулуун бедилер, ону хэр-чаагай кыш ажырап, баш санын көвүдөдир дээш демисел. Бо ажилдын чедил-шиниг болуру улусчу кон-троль органын анаа киржиле-зинден база хамдаржыр.

1983-1984 чылдарын кыш-тагашкынине 217 кезек черде бола малды, хой, эшкү-нү, б кезек черде чылгыны кинирген. Ажыл-агымалды улусчу контроль бөлүктөрү, постулары ниитини ма-лымн кышкы байдалы, продуктулу, планын оналдалар, соци-алисттик хуульдер күү-сөдөз, мал чемини ка-далаан, оң үчөт-от-чөдү, өскө-даа айтыр-лар талаа-биле хыналдалар-ны жорууду турар. Эгел-ээн ажилын эңиле чедирин, ха-рыскаланын көргүскөн бо-дүктөр бисте бар. Олар чет-пестерин илелтишкен, ону чылдырынга киржи, хажы-дымшкыннын чылдагына-рым, аңаа буруудуларын илелдеринче уланган ажил-ды жорууду турар.

Районун ажил-агымалды-ам улусчу контрольдуң 14 бөлү, 9 постуу ажилдап, мында 198 контролёр бар. Хай-гымычалар кышталашкыга белеткелер болгаш ону эрт-теринин үзүндө совхозтар-ды директорларга, парт-компарга илелтишкен дуузын чедирин, план өзүгөр ре-йд, кылдаларын жорууду кел-генер. Бо кышталашкын эгел-ээнден бээр районун кон-троль органы массалык хынал-дын үш удаа чоруткан. Оон чүү илелээн?

Ният-биле алырга, найы-даа совхозтарда бо чутула кампанияга белеткелде улут-кетпестер илелтишкен. Амгы үеде районда бола малдын 35 ка-жазынын 29-у, шор малдын 182 кажазынын 172-зи бе-нем, аркананын эки септеп, чылгылары негеттин турар. Чамдык бригадаларда малчы-нар чурттаа бажынарнын үтүмек септегенде чедир кылдымачан чүдөдөр хой. Малга чен каал бээр де-спен-лер, шажалар четче эес, бригадалар төптөндө кыл-ды бурундар деритимиз, чу-нар-бажынар септегенде болган.

Ош шакал совхозтарда сүт сөөртүр 22 автомашна, 12 куудуктар хыналды хынал коорге, оларын чыгып кези ажилдап турар. Сүт куудар докарларын ай-шандаа чы-лыглан албайдышкын хун-чагай эрттеринде, ону про-дуктулуун бедилер, мал чем-ини чарыгалды, кадалаан, чогуур септеп турарынга дээш инициатива көдүрер соруалдыг бис.

Т. ЛИТАН.
Өвүр районун улусчу кон-троль комитетин даргазы.

ДОГУТКАН

Чоой-Хемчикте СЭКП-ниң XXII съездин аттыг совхоз-тун директорун шат распис-касына өзүгөр 114 рубль ша-лымныг эмч ажилдагынын, 164 рубль шалымныг төл дис-петтер пунктузунуң диспеттер-рин тулар ужурут турган. Ажыл-агымалды уаурукчулар-ды оларын өскөр ажилдап турганын улусчу контрольлар илелеткен. Эмчинин орунта аялоракта дежурниг ме-ксини тулар ужурут турган. Диспеттер шалымны совхозтун профинва комитетинин дар-газын аң турганын тодараткан.

Штаттыг ажилдакчылар та-лаа-биле мындыг хажыдым-шкыннын түнелсинде ме-ксини турар. Диспеттер чо-гууда аялоракта күш-ажылды сагыла-чуруму багай.

Партия болгаш чакыткы уаурукта аялоракта эжи-лер болгаш чарыгалдарын өзгөчөдөр дугайында докта-лаа хажыдымны дээш совхоз директору Х. С. Дамба-Дар-жалын, кол бухгалтер У. Д. Ооржак районун улусчу кон-троль комитетин шыгымы догдуган.

Бистин коор.

УЛУСЧУ КОНТРОЛЬДУН АРНЫ

1983 ч. ноябрь № 11 (117)

АКТИВЧИЛЕРГЕ МАКТАЛ

«ССРЭ-де улусчу контроль дугайында Хоойлунуң» 30 дугаар чүдүмгө дүштүр республиканың Улусчу контроль комитет-тин хундулса самбырагына кинирин шиттирлээн.

Оларын аразында бөлүктөр даргаларын-дан: Сельхозтехкумун Кызылда рай-оннар аразынын салбырында Н. М. Зы-гостев, СЭКП-ниң XXII съездин аттыг совхозта Д. М. Монгуш, «Күш-ажылдын хостуу» совхозта Б. Т. Буян-Хон, Тандыла

Көдээ ажил-агымалды дуржула станция-зында Л. К. Власова, «Тилелге» совхоз-та В. К. Ооржак, Өвүр районун «Кызыл-тук» совхозунда пост даргазы Д. Ч. Оор-жак, улусчу контрольлардан «Сүт-Хол» совхозта Б. Т. Сат, «Тоора-Хем» совхозта Д. Л. Кол олар болгаш өскө-даа бар.

Улусчу контрольдуң 39 активчини комитеттин хундулса бажытери-биле шапнал, 44 контролёр байыр чедирген чагаларын чоруткан.

С. СЕРГЕЕВ.

Улусчу контролёр болуру—улуг аталдар болгаш хундулгү хундулге. Улусчу кон-тролёр бурзуу аңаа көргүскөн бузурелди бодунуң ажил-чорудууга-биле шыныдар, нажар, херек күрүнө болгаш нитилел эрге-ажытарын камгалаар болуп турар, негелдегил болгаш принципалдыг болуп, улустуң байлаан камгалаар болгаш көвү-дөдөр дугайында доктаамал сагыш салыр, күш-ажылга хандышылым, бедик меде-релдиг жоруудуң, организастыг база коор-чурумун чорутарын үлгөр-чиркөөн көргүзөр умурлуг.

(ССРЭ-де Улусчу контроль дугайында Хоойлудан).

ХЫНАЛДАНЫ ОРГАНИЗАСТААРЫ

Бөлүктөрүн болгаш посту-ларын чорудар хыналдаларын дээштин ону бидилитг организастаарында хамаар-жыр. Кандыг-даа хыналдалар: аңаа белеткел, ону эрттерин, хыналдалар илелээн чүдөдөр-ни анализтөөр, түнелдерин сайтарын, санаа-оналдарын ажилдап тургузганы, оон күү-сөдөздин контролёрларын ыш-каш ажилдарын тургузганы.

Хыналдага белеткел. Ону чо-руударда хамыктын мурунда хыналданын соруалымы то-дарар, оон соода ону эртти-ринин арга-методун, хынал-да чорударын чорутуун ма-лымн алыр. Планын тургу-зар. Хуусаазын, харыскал-дыг кичилерин, хыналда чо-рудар объектилерин, анаа киржир кичилерин, хынал-көөр кол-кол айтырларын анаа айтыр. Хыналдаларын уланымшкыннын бары-даалар специалистер арга-сү-мени контролёрларга бээр. Хы-налда чорудар кол айтыр-

ларын дандызын хыналда чорудар кичилерге үлө бээр болза улам эки. Хайгылыч-тар хыналданын эгелээрде ук-объектиде байдалды, оң план-ныг оналдаларын эки бидил-алыр, өскө-даа документтер, айтымшкыннар-биле таныш болуру чутула.

Коллективке хыналданын эгелээр бетинде ол дугайын

Бүгү материалдарын эки анализтөөр, чамдык айтыр-ларын немей тодардыр, бюр-га дыйнаан соода хыналдалар дугайында түнелдерин кы-лар. Илелээн четпестерин чай-ладырынга уланган нити-рин бюрга, бөлүктүн нити хураалына хулап алыр. Ын-чангаш илелээн четпестер та-лаа-биле бурууду кичилер

ажыктын бедилеринге партия организастаагына, администра-цияга дузалалар болуп. Моон-биле холбашыр бөлүк, оон секторларын илелээн четпестерин чайладып турарын док-таамал контролёрлар, чутула тааарылгада хыналдаларын ка-тап чорудуп, эгелээн ажил-херекти өзининге чедиринин кемчелерин алыр.

Четпестерин чайладыр-би-де хемчег алыр негеттинин турар шак мындыг хыналдалар түнелдерин тускай бижир азы акт тургузар. Кандыг ха-жыдымшкыннар бары? Чо-гуур нити-теринин күүсөт-пейн турарын чылдаанын чүдө? Хажыдымшкыннын чылдаанын? Ону кым, кажан болдурунгал? Хажыдымшкы-нар түнелсинде буруудуге, организастаагына, курунне кан-дыг когарал чедирген? Бо айтырларга хары акт, би-жикке көргүстүгөн турар. Ол ышкан эгелээр илелдерин, четпестерин чайладырынга у-ланган сүмелерин анаа кинир.

Контролёрларга сүме

оон уаурукчуларынга, партия организастаагына дыйналып, хыналда эгелээн дугайын кол-лективке база чарлаар. Хы-налдага уауучу контролёрлар-хестере бөлүктөрүн, постула-рын киниртирер.

Хыналда үзүндө контролёр-ларын кол соруалымы—бот-тарын соотурган турар айты-рыннын талаа-биле байдалды кыл тодардыр, кандыг хажы-дымшкыннар, четпестер ба-рын илелерин.

биле беедаладыр, санап, сүмелерин кинир, чутула та-варылгада улусчу контроль бөлүк коллективтин уаурукчу-чуларынга, партия организа-циясына айтыр тургузар, коллективтин хураалын, көсү аитатканын ажилдап, хой-нитинин санаа-оналын алыр.

Бөлүктөрүн, постуларын кол соруалымы—четпестерин чайладырынга, кураалдарын тыварынга, ону ажилла-га киниринге, буруудуге

БО АРЫНДА:

- Өвүрде кыш-тагашкын байда-лы.
- Хайгылыч Б. Сат дугайында.
- Контролёрлар-га сүме.
- Тускай дынна-дылгар.

КОМИТЕТТЕРДЕ

БАЙ-ХААК

ССРЭ-ниң 50 чылы аттыг совхозта улусчу контроль бөлүк Кара-Буулуң сүт-баран фермазында чал инек кажазынын, сүт хулап алыр өрөздүн туууу кайы хире чоруп турарын хынал көргөн. Бо объектилерин бо чылдын май ала-ла ажилдагы кинир турган, мынча-даа ам-даа доозулаан. Ындам-даа бола ону туларынга көрдүгөн акша-хорөгтн ажыр чарыгдалыгын илелээн. Бо тулардын кымырын элээн кан аяларда ара сокоткан турган, ол үнөң дургу-зунда бар туудат материалдарын ыш кадалаган, хайгаара-ваандын урелген, чиккен, хоран чүдөдөр эвээш эес бо-ган. Оон уламчандан аңаа артык чарыгалдар үнгөн.

Совхозтун прорабы А. И. Ленеуцт онашкан ажилынга харыскага болгаш хыналда чок чорутуун уржуудан шы-нар чок кылган ажилдарын катал кылды уржуга база тава-рышкан, орта эвээш эес акша-хорөгтнн үндүргөн.

Контроль бөлүк бодунуң бюрозунуң хураалыга А. Ленеу-тин удаа дыйнап, чугаалашкан, ол четпестерин кыска ху-саада чайладырынын талаа-биле алаашкыннын берген, мындыг-даа бола ону күүсөткөн. Харыскага чок чорутуун уржуудан ферманын инектеринге кажаа чедипсе, кызыл-булууну инек төрүүр чер кылдыр ажилдап уржуга тава-рышкан. Ону барымдалап, совхозтун улусчу контроль бо-лүк А. Ленеуцт дугайында идымдыг районун улусчу кон-троль комитетинге кинирген.

Туудат ажилын багы уауруктын, хуруне хорөгтнн кам-налга-хумгалал чок чарыгданын, харыскага чок чоруу дээш А. И. Ленеуцт районун улусчу контроль комитетин шыгымы догдуган, оон алаа алыр шалымн казан, туудугу кыска хуусаада доозар даалганы берген.

КЫЗЫЛ ХООРАИ

Тываның көдээ ажил-агымалды техникумуңуң библиотеканын ном фондузунуң кадалады четпес болуп турарын дугайында медал хохорынгы улусчу контроль комитетинге келген. Ону хынал көргө, айткан фактылар ыш болган.

Техникумуңуң библиотеканын ажилдакчылары солчуп турар үеде номдарын чаа кирген кичилерге документ өзү-гаар дамчыдып берберин, хулаптеп турган. Оон түнелсинде хой чутула номнар чиккен.

Техникумда улусчу контроль бөлүк библиотеканда номнар-нын өтөт-үчөдүн экижерин директор Д. А. Колесниковна, кол бухгалтер Л. Г. Зубаревага санаалар, арга-сүмезин бер-ген, мынча-даа олар ону херекке албаан.

1981 чылда библиотеканын дорт эргелекчин солчупкан, оларын чыгымы-даа номдарын хулап албаан. Улусчу контроль комитетинин негелэсин өзүгөр чорут-кан санажылгын түнелсинде библиотеканың 2 муң 500 ажим рубль өртөктин номнар дуулаан.

Библиотеканын ном фондузунуң чогуур кадалаалын хан-дырбаны дээш техникумуңуң директору Д. А. Колесниковту, кол бухгалтер Л. Г. Зубаревага хохор комитет догду-ган. Моон соотур номдарын үчөдүн шыгымы тургузарын олардан негөөн.

ШАГААН-АРЫГ

Районун төп эмилегин эрткен чылын шалың фондузунуң төлөсирин 28 муң 900 рубльге ажыр чарыгалган. Бо чылдын чүгө бирги чартымында база ол хире артык чарыгалды болдуруган. Шак мындыг артык чарыгалда эмч ажилдакчы-ларын ажилдаан шагынч үчөдүн ыш эес тургуска-нында, кол эмч А. Т. Балганниң, кол бухгалтер Н. Н. Погонякинниң, кол экономист Н. В. Масленникованың не-гелде, хыналда чок чорутуун уржуудан болган.

Контроль чок чорутуу ажилдап алган, чамдык эжилер ап турары 1,5 хемчээлгү шалымнын кырынга «бажыга дежурнидашкын» дээш база артык төлөсир ап турган илелээн. Эжилер Д. О. Артыны, С. Д. Артына, П. Т. Сувад, В. М. Оуур, Д. С. Базыр-оол оларын ажилдаан шагынч табель өзүгөр санап көргө, бир хонукта-ла 25-тен 27 шак чедир «ажылдап» турган болган. Үгөдүн алаан эштерин болгаш өскө-даа эмчилерин, фельдшеринин чамдык ая-ларда алган шалымн хемчээлден ыш катан ажы болган.

Оон аңгыда штаттан дашкар шалымн кичилер тулар, өртөктин чүдөдөрүн эки кадалаа чоруктары улусчу кон-трольлар илелеткен. Картофель, нога аймаан багы шы-жазыннан урелп турган, ону аажы кинилер чиген кыл-дыр үндүр бижжын тодаратканын.

Хажыдымшкыннын болурун турган төп эмилегинин кол бухгалтер Н. Н. Погонякинаны, Чаа-Хол эмилегинин кол эмчизи Е. К. Чебодаевти, туберкулезага удур эмиле-гин кол эмчизи Д. О. Артынын улусчу контрольдуң район комитетин шыгымы догдуган, оларын бир-бир аяла алыр шалымн казан. Районун төп эмилегинин кол эмчизи А. Т. Балганниң херөөн уауу депутаттарын район Со-ветиниң кууеному болгаш Тыва АССР-ниң Кадик камгалал министрствоу сайгарын көргөн.

ШЫН

ТУРЦИЯНЫҢ КОМПАРТИЯЗЫНЫҢ МЕДЕГЛЕЛИ

данами чөөн талаамызга дүшүрүп, чорукту кылдык. Ирилерине улаганга, америка болгон жатому планлар-была болбашкан деп ул медегелде айткан. Кипраде болушукунарга жарамаздыр, америка империализмизин туружуу ыныгыны шүтүмчүлөшкөн. ТКП ул туруш кымын-даа мегелен шылаасы деп медегелдиз. АКШ-тың туружуу Вашингтонго кара саягытчың кооруу көртүзү турар, Вашингтон Кипраде бадалды улам кидилгелер, америка улам туру Чер ортуңу алайлык чөөн талаамызга болуңуу шерит-стратегия баазам болдулар дээш сөөлгү чыгдарла каш уаза орадалжын келген деп ул до-

[illegible]

БҮРЗЕКТИН

СУДАЛЫ

ИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

шөлдөр Колин дээр үлөтүр
районда чаштырган. Ыла-
таарым ортума жүжүү те-
ндарин 60 центнер ажык бол-
ган.

Бистик айма-агыймыста
даамаал бектик дүжүүмдүн
үндөйини кымыл-тастын совет
сорттары хандырған деп,
«Тухорасты» кезде айма-
лыг кооперативини дагым
Ирослаа Кусасек СЭТА-
ны корреспондентизине ту-
гаалаан. Тараа шөлдөрүнүн
60 ажык хууауна «Мирно-
ская», «Ильичка», «Юбилей-
ная» деп сорттары чаштыр-
ган. Совет селекционердин
шудургу тымышыкчылары ө-
сөхсөзак черге терини эки
дүжүтүү берип турар. 15 чыл
бурунгаар 60 шөлдөрүн
гектар бүртүзүндө ортума-
биле 25 центнерден хөй эвес
кымыл-таст дүжүдүн ажаан ап
турар.

Бер аймакчалылары ботта-
рының чедикчининер дас-
гедик совет техника-биле
база холбаштырыл турар.
Айма-агыймын хөуш-шөлдө-
рүн «Нина» болгаш «Ко-
дос» деп таара ажаар ком-

байнар, «Кировец» деп кү-
чүлү тракторлар аймада
турар. олар — кооператив-
тин паргыныгы үлдөзүн
дөп. Тараа-аимлар үзүктөл кө-
ажаан алымшынны кинотон-
ту методун чогуунагы ажы-
лап турар, үс метод ажаа-
лымшын терисило дүжүтүү
чадирин дыка кымырар арга-
ны берген.

ЧЫЛ ОНААЛДАЗЫН — ХУУСАА БЕТИНДЕ

ХАНОЯ. ВСР-нин дала- тыш аймакчалылары даш- каар үнүлөр продукциян бүтүрүр таала-биле ты- онаалдазын хууаыкчалы ай эрте күсүктөн. Вьетнам өзү алаарына нарын чө- болур чыла докурган кревет- кеер байлаачылары дайтык- хөргөкчөктерге эрткин чыл- даазындан 75 хуу көйүнү чөмүл берген.

Уч чедикчининер бүдүрү-
гектин ажимынты беддер өс-
турула-биле хуруненин ап ту-
рар калбак комплексти хөм-
чөгдерини дүрүм эсутаа-
түмчели бооп турар.

(СЭТА)

чыгарыла партиалар ГФР-ияк туртукчаларының хей нуруу-зунун тура-сорууга уаур, булдуз айылч чок торууна че-ктер туруп чыгып калган. ГФР-ияк букунда-даа бүгү делегетте-даа айылдыг урукжатарыг уу шиттиларин түзүрү алмы-ның муруку чарымында буи-дестагак ийи түн дүргүзүндө ийит маргылааыг синал-ончалар болгон. Алаа ГДП болгаш «Ноганлар» парти-аың дээр удуулачылык партия-ларынн толукчесилери ГФР-ин АКШ-тык болгаш НАТО-нуң аяролук рекеталар салып үкүдүр чери кымдар хуулу-лар, ооң туртукчаларын Ва-шингтонга шаялда кылдыр бээр дон планларын шит-тирлэг бургу шапкын.

Саал-онол үезинде сөс ап, чүве чүгалаан ГФР-ияк чөк политтик аякылдачыл-ары — В. Брандт, Г.П. Фо-гел, Э. Бар болгаш өскө-даа хей-хей депутаттар ГФР-ияк девиюжирге «Першинг-2» болгаш чалынгын рекеталар-ын тургузар чорук айылдыг урукжатарыг болур дээрин Коль-Гешеринг чазанга а-гылдыршанар.

ДПА агеталасын дымчыл-ары болза, «Першинг-2» дээр америк аяролук рекеталарынн баштайгы кезетерин ГФР-ге ноябрь 23-ге эийел-ген. Ычкыраа ийи хүн үр-гүлүдүн саал-ончалар хоо-зуз болган, чүг дээрге уу сааландарын доостурууга че-дир дыха хей шах артын тур-да-ла, Рамштейне (Рейнланд-Пфальц) америк шери-агаар

баазалыг «Першинг-2»-иң кезетерин эийелсе АКШ-тын шери-агаар күштерини баштайгы транспорт самет, «Ноган» дээр хуулаа деген, «Ноган» партиясыгн кезе-лестин Отто Шалл меле-диз.

Парламентиге сааландарыг үезинде бюджеттагынн бажы-нымыг чангына чаа дайды-нын айылдыг удууланга хей муң кижиги киржикчи-чымал болган. Оок киржи-чилери: «Час америк аяролук рекеталар сенези», «Б» тайбынын камгаларыг бол-гаш боо-чөтөскү чок кылгы-рын негеп тур биш» деген ги-рыгдарын салып турган. Оо болза баштайгы согушук та-ворушчылтар чаа америк а-яролук рекеталарын ГФР-и тургузар дон Вашингтонку болгаш Боиуң шиттиларын Бармын Германиянын турт-укчаларынын хей нуруу-зунуң удуз бооп тууарын хери-челен турар.

АКШ-тын аяролук чаа рекеталарын ГФР-ге тургу-зудаг ийи айылдыг шит-тиларин булдугаст дамышты-хуулаа алган Коль-Гешеринг чазва ГФР-ияк туртукчаларынын айылч чок нуруу-зулуг кымжынтын таварчы-тырган деген «Крефелз кыгы-тыгын» чутулал турар. «Н» кыгытырга акты дон ГФР-ияк 5 миллион акжы хамал-тылары ат салган. Ычкыраа аяролук чөтөскү аякылгаа дээр утаан-сөрүм чок кору-на удуз домесиде калкырып херик деп уу кыгытырга ай-тып турар.

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Демократтыг Афганистанга уудар чаралаан дэйнэйн эрхүүдүг турар Американын Каттишкы Штаттары болгон НАТО талазы-биле АКШ-тын чоон өмшөтчүлөдөр Каттишкы Национал Организациязынга «саған айтыр» дээр хоозун шуугаазынын өсүүсүрүн база катан ороолдошкан.

Афганистан Демократтыг Республиказын чаазаанын күзелгине чөрүштүр үл шуттаазынын каржы өнүкчүлүгүз кылдыр оорула-биле өсүүсүрүн. Боттарынын иермализациялалары чедип алыр дээрдуздуу-Барым Айыста дүшүүсүрүгүз оорукту дөөсөр арттырар дээр бөлүктөр.

Афганистанда соода-экономикалык чаагы чартылашкыларга, үл чүрттүгүзү чаазаанын чедийшкисинериге таарымалы турарлар.

Американын Каттишкы Штаттары Пакистанынын демократик афган дээрбечилерине өөрөдип, чөпсөзгөз, АДР-ниң чогуна ууду мдлап турар болгай. Вашингтон-нуң зөлөгчиг каржы өнүкчүлөзгөзү Пакистанынын КНО-лаа чыгыштан афган удукут күтүлдөп тургай.

Делегейиниң өл районуна-Мурнуу-Барым Айыа дүшкүрүгүз оорукту чарымсагазы чогуу-на Каттишкы Штаттарга бүрүн онаажиг турарын КНО-ну бөлүктө-

рында демөөсүз турар. Афганистан долларды байдалды чедип кылдыр дээр рмштырамынга хоозун шугаазыны каржы чуттаазыны өсүр аес: а Афганистан Демократтыг Республиказын чаазааны тодотгай саамазынга үндөзүлөш, сооуурларын талааларын арынга а есткылап чуттаазышкымын нарым кылдыр. Афганистанын иштиги херектериге калдыр дээр холгаараалашкынынар соксалдыр эргөжөк чутуздөп, хей делегетар самап турар. Сооуурларын талааларын өл чуттаазышкымын арынга Каттишкы Национал Организациязынын чыгыш секретарынын төлөзгөжиг киришкен түрүп бөлүр ыяк.

Афганистан Демократтыг Республикага ууду хоозун өлгүдөзүшкиге КНО-ну хаяр раштырар оорук үл чүрттүгүзү байдалды чогуулап кылдыр шикитилээрин ууду бөлүктөргө аажыгып бөлүп турарын Украны ССР-ниң КНО-ла доктамап төлөзгөжиг В. А. Краев демдөп алыр. АДР-ни долларды байдалды чыгыштан өсүр аес үл байдалды чогуулап кылдыр шикитилээринге, афган удука табым, амыдырлар хандыларын Каттишкы Национал Организациязымын Уставына болгон принциптерине дүүшүн турар ыяк.

Ам чөвүдөл хуралдарын, планёркаларын, парткомун, профсоюз болгаш комсомол комитеттеринин, аавында турар ыдыр органнырны хуралдарын ажил-терекке каража чок кылдыр ховар эрттирер апарган. Чижээлээр, специалистерин болгаш нехтер удууртукчуларынн ыяла-ла киржилгези-биле директорга болур планёркаларын мооң мурунда поведельнин санында эрттирп турган болза, ам айда бир удаа эрттирер апарган. Планёркаларын селектор апарылазына дамчыгыр суужагышыкына ийиле олоон, күүрү айтырларынын чутаалжырынга чалаар кижилеринин санын ала кызыгарыла. Чалаттырган бир кижиге чутаалар туруп болур, а өскөөлөр суумунага кертпн олурар чорук чок апарган. Кижилерин, ылаштыг ажилчыларынын бугуругача ажил-теректерден чарамтылары конугу берге апарган болгай. Ам олар барып шулту ажил төдөлериин күш-ажылы кыргыже коофициентизация барым-даалап хуваар бургалда керээзинин методу-биле ажилдай берген болгай. Хуралда хэй үе-шак эрттириптер болза, ажилдап алган акша-мөңгүнү эвээжээр апар.

«Хемчегдер регламентин» типографияга парлаткыш, бугу удууртукчуларга, хецтериян парторганизация секретары-ларынга, профсоюз болгаш комсомол активчилеринин өскө-ваап берген, Бүгү-ле бугуругача, идеология болгаш өскө-ваап чөвүдөл хуралдарын ам бир үеде эрттирп турар. Келген кижилерин хүдээп айтырар чыгыш оло-ла шактырында чорудар, хүдээп алышыктыга кирер кылдыр бижитирген кижилер чок-да болза, удууртукчулар боттары-нык ажилдар черлеринге оран. Мооң-биле калы олар бот-боттары-биле дүрген харылажып, хүдээп алышыктын үе-зинде тыптып келген кандыг-даа айтыртып саат чокка шынтырпел болулар.

Базар бир чад чүдү дика х-й үе-шакты камнал алыр арганы берген: бугу-ле массалык хемчеглери—хуралдарын, сөттары, семинарларын, политиктиг болгаш экономикайт' өөрдилте системизациян бөлүмүрининге баа семинарларынга кичээлдерин— ажилдар эвээчеген дашкаар үелерге шийиткен. Бугуругулдериниң ажил-ишчилериниң хуузунда үе-шагыш баа камнаар дэш он парткомго, администрация хемчеглер бөлөктөрүнүн дөшөлүн бедидер дугайнда база сагып салып турар. Күш-ажылды коллективтиг органи-застарынык айтыргыларының талазы-биле бригадирлер хуралдарынн, ажилчыларының болгаш албан-хажычларынн чатааларын база сандарларын чутаалжыкынын үрүк-чүзөр үеини база ооз үрүктүр болурун кызыгаралаван.

Урал-сугадай артык чутаа-соотту бир ыныз соксаткан ажилчыларын харылаагы болур чоюкуг бедидеринге, сагылта-чарыктыг аргаларын ачкыдыр болурун бижытала-рынга немедде аргаларын ачкыдыр болурун— Ол жактан партком секретары В. Якушин чутаалар апарган. Ол жактан удууртукчу ажилдакчылар-даа, специалистер-даа, ажилчылар-133—бүгү коллектив чүдүлүп деп көргөн.

A black and white photograph showing a large crowd of people gathered on a riverbank. The people are looking across the river towards a distant bridge or structure. The river is wide and calm, reflecting the light. The crowd is dense, with many people standing and some sitting on the ground. The background shows a hilly landscape with some trees and buildings in the distance.

ИНДИЯ. Чуртту эң улуг сугарылг системасынын бирээз —Раджастхан каналдын ээлчеглиг участка анын аягында кириген. Ол каналдын кошуна 700 километр шейин чуруткан. Келинчын бо каналды тудуу доосту бээрден 2,8 миллион акр шейин сугартынар.

ЧУРУКТА: каналдын чаа участогун баарырал сузуу-биле аядып турары.

С. СЫЧЕВТИН фотозу.
(СЭТА).

● **БЕРЛИН**

АКШ-тин бөлгөн НАТО-нун политиказы делегей байдалды улам-на чыгиделдеринче угулган деп, Германиянын Социалисттик чыгыс айд партиясынын ТК-ынчы Политбюро кеңешчиги, ГСЧП ТК-ынчы секретары Г. Аксен демдегез.

Орпукмак иракшыдын америкакы ядролук чаа ракеталарын барыын Европага тургузуп босогонун, америкакы айд байдалын чыгиделдеринче угулган деп, Германиянын Социалисттик чыгыс айд партиясынын ТК-ынчы Политбюро кеңешчиги, ГСЧП ТК-ынчы секретары Г. Аксен демдегез.

Орпукмак иракшыдын америкакы ядролук чаа ракеталарын барыын Европага тургузуп босогонун, америкакы айд байдалын чыгиделдеринче угулган деп, Германиянын Социалисттик чыгыс айд партиясынын ТК-ынчы Политбюро кеңешчиги, ГСЧП ТК-ынчы секретары Г. Аксен демдегез.

Шериг күчүзүнүн таламы-биле артык күшүзү болуп чоруктуу Каттишкан Штаттарын болгаш НАТО-нун чедип алынгыны моюндактары—Варшава Керээзинин киржикчилери күчүрелеринин дугурушкан, кылдып кылган харым хемчеглеринин кол сорулгыздыр деп, Г. Аксен демдегез.

Социалисттик күчүрелеринин таламы-биле артык күшүзү болуп чоруктуу Каттишкан Штаттарын болгаш НАТО-нун чедип алынгыны моюндактары—Варшава Керээзинин киржикчилери күчүрелеринин дугурушкан, кылдып кылган харым хемчеглеринин кол сорулгыздыр деп, Г. Аксен демдегез.

Социалисттик күчүрелеринин таламы-биле артык күшүзү болуп чоруктуу Каттишкан Штаттарын болгаш НАТО-нун чедип алынгыны моюндактары—Варшава Керээзинин киржикчилери күчүрелеринин дугурушкан, кылдып кылган харым хемчеглеринин кол сорулгыздыр деп, Г. Аксен демдегез.

● **ГАГА**

АКШ-тин Америкада консул черинин бажынкын чынынга массалык чыскаал болган. Баштайгы согушунун америкакы ядролук чаа ракеталарын тургузуп, дедискезден чыгиделдеринче угулган деп, Германиянын Социалисттик чыгыс айд партиясынын ТК-ынчы Политбюро кеңешчиги, ГСЧП ТК-ынчы секретары Г. Аксен демдегез.

Орпукмак иракшыдын америкакы ядролук чаа ракеталарын барыын Европага тургузуп босогонун, америкакы айд байдалын чыгиделдеринче угулган деп, Германиянын Социалисттик чыгыс айд партиясынын ТК-ынчы Политбюро кеңешчиги, ГСЧП ТК-ынчы секретары Г. Аксен демдегез.

Шериг күчүзүнүн таламы-биле артык күшүзү болуп чоруктуу Каттишкан Штаттарын болгаш НАТО-нун чедип алынгыны моюндактары—Варшава Керээзинин киржикчилери күчүрелеринин дугурушкан, кылдып кылган харым хемчеглеринин кол сорулгыздыр деп, Г. Аксен демдегез.

Социалисттик күчүрелеринин таламы-биле артык күшүзү болуп чоруктуу Каттишкан Штаттарын болгаш НАТО-нун чедип алынгыны моюндактары—Варшава Керээзинин киржикчилери күчүрелеринин дугурушкан, кылдып кылган харым хемчеглеринин кол сорулгыздыр деп, Г. Аксен демдегез.

● **ЛОНДОН**

Англиянын калдык камгаламдыкы нашоода системалык консерваторларнын чааза кылып турарына уур демселди күшүтелдерин эргекчү чутулган деп, тред-юнионнарын британ конгрессин болгаш лейбористтик партиянын уудурукчулары санал турар. М. Тэтчерин чаазаанчы чоңга уур политиканын ийн организацияларын харызышкан комитетинин хураалынга шыгын буруу шапкыт.

Эмгекчег хережелдеринин күчүрүчү чарыгаларын казак кырыбыршыла, шериг чарыгаларын дендин көүүсөдип турар. Консерваторларын чаазаанчы ол политиканы чурттуу калдык камгалам системалык чыгиделдеринин болгаш дугурушкан деп, хураалга демдегез. Англияда эмгекчилерин болгаш эмгекчеглестраларынын аразында ажыл чоктарын есны дүрген көүүсөдип турар.

● **АЛЖИР**

Чоюкчу күчүзү чүкте, илавакын Диалад байдалда Алжирдин национал хосталга фронтун партиянын Чыгыш секретары

платиняр Уаус Демократтыг Республикасы президентин Ш. Бенжаиди болгаш Ливанын дешпаше-социалисттик партиясынын даргасы В. Джумблат оларнын ужуражыкшылыкнын үзүндө тугалаажыл көргөн. Ливанга тайбынын катат тургузаринин, ол чурттуу чагысы ээин болгаш национал бүрүн эргезин камгалаарынн эржек чутулганын ужуражыкшылыкнын кирижкичери демелээ.

● **ОТГАВА**

Пентагон кюмюстү милитаризация талазы-беле булуучу пландарын боттандыраарына Канаданын эртем-техниктик күчүрүн улам-на калбаа-биле ажылгат турар. «Саутун ньюс сервис» деп параллга албан черинин медээси «Этуарат аялгас, Канаданын «Слар азроспейс» компаниясы аэропатиканын болгаш космос дестеленин шимчелдеринн национал эргеленин дамчыштар АКШ-тын шериг ведомствозу-биле казы ажылдажылганы калбартып, боо-чепсекти эидере бүдүрерин космосче шимчелдеринге идеялык кирялп турар. Космоска АКШ-тын ажылглар боо-чепсектери Канаданын фирмалары улаас бүдүрүп эгелээр.

Яролот дайын белеткелине Канаданын кырыштыртер дээң аялгас орадажыкшыкчыларынн чуртундагы парала-албай черинин медээси оларга дай хорсундуп турар. Америк

чагынын ракеталарын Канаданын деисвиэригге шенээр дугайында дугжугууш, Вашингтонун жымыкшымы-бил АКШ-тын болгаш Канаданын аразына чедип алынган турган.

● **ДАМАСК**

Вашингтонун милитаристик политиказынн тигилсиде Чоокун Чоюн чуртке байдалаа улам-на чидигеленил Сириянын радиоууенин тайгал-бырында демелээ. «АКШ-тын эмиырдычы эргез ажыктарын камгалаар» деп хоозун чылдак-биле Рейганын администрациязын Чер ортуу далайынчон төлө калкы кезээнде хый санын кораблызери, шериглери мөөңүзүн болгаш араб чурттагачылыгы Сирияга уур чак агарсыяны кылтыргыа белеткеннн турар.

Сирия Араб Республиканын империализмге ууур, патриот-тур политикамын хамарыштып америк пропаганда өжүзтөп түгүлдүзүшкени сөөлүзүзү де улам күштөдирин турарын радио айткан. Сирия булуңун аялгас чок чуртун хамарыш талазы-биле чогуру демелээр ни ап келген. Ол хемчелдер Каттыкчан Национал Организациянын Уставынын болгаш делегей эргезинин норма-чиктеринге бүрүн дугжуп турар.

(САТА)

ЛИВАН. Эжелекчи администрациянын Тир хоорайда бажыныга козгорбо дөрттөгү болган чактышкынын ажызын иетеп алып дүшү киралык эжелекчилер Ливаннын тайбын чууртаачыларын кармаштоошун халыктын эжелекчилерге таарыштырып турат.

Эжелекчи адмчыларга ташталып бастырган Ливаннын муруну талым алыптук аска көмүктө.

ринден үзө аярдирген. Тир хоорайда болган ошч чөөк-кызымда районнарда комендант шагын тургусам. Массалык үжөл-чидинишкыинер болган туудун хоругдаашкынарны чер болганда морууду турат.

ЧУРУКТА: хамаатты чууртакты юдуу эжелекчилернин үжөл-чиндин турары

АП—СЭТА-нын телефотосу

Даштими чурттар-бизге дагы-экономикани болашк эрте-тектиниң харытааларына хеджери —ССР-ниң Салыгу-летулар палатасынң хол сол-гараларынын бирозы. Партия-нын XXVI съездинин, СЭКП ТК-нын ноябрь (1982 ч.) болаш июнь (1983 ч.) Пле-нуларынын шиктилеринге дуушур ол сорулганын кая-чаар куустенин турарын

